

(i.)

Ismertem egy fiút, aki folyton ablakot fotózott, soha semmi mást. Félkör-, szegmens-, kosáríves ablakot, vagy egyenes lezárásút, függöny- és számarhátíveset, színes rózsablablakot, s ha olykor talált, lant- és hegedűablakot is.

44 Szatmári Mirjam

LEIKÓ MONOLÓGJAI

Egy közös vonása mégis volt a sokféle alakváltozatnak. Bár azok szerint, akik látták, talán

csak merő káprázat az egész. Ha a fotókat ablaktalan lépcsőházban, a lépcsőfokok szerint emelkedő sorban helyezik el a falon, akkor a lépcsőn haladók egy bizonyos szögéből, kizárólag az alkony szelíd világossága mellett, farkast láttak ülni valamelyik ablakban. Nem az állat absztrakt képét, hanem egy igazi hús-vér farkast pillantottak meg. Az állat bundája párállott, az ablaküveget pedig, lassan ereszkedő, csillogó hókristályok lepték be. Úgy tűnt, hogy a valóságnak semmiféle hatalma nincs többé afölött, ami itt eleven.

A halál és a fájdalom egy a világgal, belőle származik. Ezzel szemben, ami élő, bár megjelenhet a valóság világában éppúgy, mint a képzeletében, de egyikkel sem egylényegű. Természete szerint sem a realitás, sem a fantázia világához nem tartozik, legfeljebb megjelenik valamelyikben. Bár, ha jól belegondolunk, akkor pont fordítva van: a dolgok vagy a lények jelennek meg benne, mintegy beöltöznek az elevenség leheletébe, amely úgy fogja körbe őket, mint valami lepel vagy burok.

Az ember a halál birodalmában él, és éppen ebből fakad paradox lét-helyezete. Nem tudjuk, mi lesz az ember saját, intim képzeleti világának sorsa, ha a biológiai élete véget ér, ám tapasztalati tény, hogy minél elevebben hatnak lelkére az imaginációk, annál inkább képes vigaszt meríteni belőlük. A párálló bundájú farkas éppúgy eloszlatja a keserűségünket, mint Rembrandt félhomálya vagy Van Gogh magvetője. Az olyan metaforák, hogy a testi halál az édes nővérünk, vagy a hasonlatok, miszerint az ember olykor úgy él együtt a halál gondolatával, mint egy romantikus partnerrel, mind abból a távolságból mérítik a derűt és az iróniát, amit az ember a képzelete révén teremt meg a valósághoz való viszonyában.

Egyébként alighanem a történetmesélési kedv is a valósággal szemben a képzelet elevenségéért tett engedménynek tudható be. Ha pedig már szó esett a farkasról, akkor hadd idézzem fel az aacheni dóm kapujának legendáját. Az ördög pénzbeni segítséget ajánlott az aacheni polgároknak, amikor az anyagi források elapadása okán az építkezések hirtelen leálltak, és Nagy Károly a birodalom távoli szegletében tartózkodott éppen, túlságosan messze ahhoz, hogy intézkedéseket foganatosítson. Az ördög azt a feltételt szabta,

hogy a pénzért cserébe megkaphatja annak a lelkét, aki először lép be az elkészült dómba. Tudnivaló, hogy mindig az lépett be elsőként egy újonnan emelt székesegyházba, aki felszentelte azt. Amikor elérkezett a várva várt pillanat, Nagy Károly és III. Leó pápa együtt készültek a felszentelési misére, ám a dómba egyikőjük sem mert belépni, és nem is akadt 45 egyetlen más lélek sem, aki vállalta volna helyettük a feladatot. A rászász aacheni polgárok végül mégis túljártak az ördög eszén, a közeli erdőből ide kergettek egy farkast, és áthajtották a dóm küszöbén. Az ördög mohóságában rávetette magát az állatra, és elragadta a lelkét, mielőtt észrevette volna az átverést. Dühében rémisztő üvöltéssel viharzott ki a dómból, és közben úgy bevágta maga mögött a súlyos bronzkapukat, hogy a jobb oldali ajtó fogantyúja a kezében maradt.

A pórul járt farkas, akinek lelkét kíméletlenül elragadta az ördög, senkiben sem kelt szánalmat, ismét csak annak a derűnek és iróniának köszönhetően, amivel az ember, távolságot tartva a valóságtól, kitölti a képzeletét. Némi vigaszt is nyújt a történet, azt az ősi tudást közvetítve, hogy az ördögnek épp annyi hatalma van, amennyit mi, emberek, lehetővé teszünk számára megszerezni a világ fölött. Semmivel sem több. Ilyen értelemben a felelősségünk vitathatatlan. Jól tudjuk ugyan, ki az 'evilág' fejedelme, de kétségtelen, hogy a földet, az élővilággal együtt, az ember hajtja a maga uralma alá. És noha idáig a képzeletünk tobzódása át tettük meg az utat, mégis az élet földjén találjuk magunkat, méghozzá a forrásokhoz közel, ahol a sorskérdések hiteles választ nyernek.

(ii.)

Az acélkeretbe fogott ablaküveg ragyogása a palatetőn és a lehullott falevélen csillogó esőcsepp, ahogy az asztalon álló ónfehér váza feketefoltos cirádája és a közeli erdő nyírfáinak kérge is, igazgyöngyként húzódtak meg az utolsó napok homályának mélyén, mivel nem tudták többé felidézni, mi szilárd és állandó, semmivé foszlott a világ, mint a szélfúvás. a falra árnyként vetülve egyre szűkülő kockák sorozata a sötétség tónusát fokozó metszetek, hisztérikus angyalok búvóhelyei, a magány éhségével belakott cellatömb egy felhőkarcoló sűrke falát barázdáló ablaksorok, távolról gereblyével húzott mélyedésekhez hasonlók, elmúlt a virágzás és a termés ideje, azután szétáradt a megosztottságé, a napkorongra szegezték tekintetüket, szenvedéssel vágyakozva, és nincs többé hely, ahová lehajthatnák a fejüket. aszott, gyér fűcsomók a szikkadt földön, kitüremkedések, repedések, lyukak, ahol a madárláb- és ágnyomokból is kirajzolódik egy szabályos ornamentika. A Gyermekek végül nem jött el, mégis fáradhatatlanul szálltak, maroknyi koromnak látszott a madárhad a karibikék égbolton, holott az életük hossza csak annyi, mint tűnek a hegye, kétségbeesett szeretők, ha valaha éheztek az üresség lelkét, most különösképpen éheztek, komor árnyat vetettek a felhők a fennsíkra, ahol egymást váltják a Tizian-vörös és narancssárga földsavók, és a tűznyelvek úgy tekeredtek a felgyulladt bozótok alján, mint ficáncoló aranyhaltetek a tóban. De továbbint a tűz is, feltámadt a halál szele és magával vitte, a mohaszőnyeg tojássort formázó csomói közt kirajzolódott a sziklák erezete, az elhagyatott föld sűrke térképe, a hajszálrepedések mintázata, amelynek hártója alatt minden egy valóság lett az utolsó felvonásban.